

Ara Alexandre SHISHMANIAN

CURRICULUM VITAE

Născut pe 26 ianuarie 1951 la București, Ara Alexandru Șișmanian urmează, după un prim an la Facultatea de limbi romanice, Secția Franceză, cursurile Facultății de limbi orientale, Secția Hindi (secundar engleză), unde îi are ca profesori de filosofie și religie indiană succesiv pe Cicerone Poghirc, Sergiu Al-George și pe d-na Usha Chaudhuri, care-i va dirija în 1974 teza de diplomă despre sacrificiul vedic („Sacrificiul vedic sau *Coincidentia oppositorum*”).

În 1975 obține, din partea unei fundații armene din Belgia, “Boghos Noubar Pacha”, o bursă în vederea aprofundării studiilor indianistice la Paris, bursă de care nu va putea beneficia, viza română fiindu-i refuzată. Publică sporadic, sub pseudonim, cronici literare în *Luceafărul* și eseuri de fenomenologie literară în *Steaua*. Frecventează *Cenaclul de Luni* unde citește un grupaj de “psalmi”, constituind nucleul volumului *Menuetul menestrelului morbid*. Pe 4 martie 1977 semnează Apelul pentru respectarea Drepturilor Omului în România – lansat de scriitorul Paul Goma – alături de alți doi scriitori: Ion Negoïtescu și Ion Vianu. Este, de altfel, singurul din cei circa 180 de semnatori care refuză să semneze faimoasa “abjurare” propusă de regulă de securitate, ca și orice fel de alt document, în ciuda insistențelor securistice (pentru mai multe detalii vezi mai jos nota 1).

Părăsește România în 1983, în urma multiplelor persecuții profesionale și politice între care, în 1978, o tentativă de internare “psihiatrică” pe baza decretului 12/1965, persecuții ce-l vor împinge de altfel, în 1980, la o grevă a foamei de 58 de zile (29 octombrie – 25 decembrie)¹.

Se stabilește definitiv în Franța unde urmează cursuri de istoria religiilor la École Pratique des Hautes Etudes și studiază sanskrita, armeană clasică, ebraica biblică și copta, pregătind o teză de semiologie comparată a religiilor (vedism și gnosticism), reflectată deocamdată în studii deja publicate². Devine din 1986 membru al Asociației Franceze de Studii Indiene, iar din 1988 al Asociației Francofone de Coptologie. Publică, în reviste de orientologică și în Actele unor Conferințe internaționale de istoria religiilor, mai multe studii de specialitate.

Activitatea științifică nu-l împiedică s-o continue pe cea politică. Astfel, între 7 noiembrie și 7 decembrie 1989 întreprinde o nouă grevă a foamei determinată de gravele persecuții cărora le era victimă la acea dată scriitorul Dan Petrescu (se vorbea chiar de arestare).

După 30 de zile încetează greva foamei însă participă la “asediul” Ambasadei României din Paris, acțiune ce se va încheia prin căderea “fortăreței” și “capitularea” ambasadorului politruc în fața presiunii revoluționare a exilului românesc.

Din noiembrie 1987 pînă în ianuarie 1993 proiectează și realizează un *Triptic* de poeme: *Priviri*, *Ochiul Orb* și *Tireziada*, din care va citi și publica înainte de Revoluție la cenacluri și în reviste din exil (*Hyperion*, *Dialog*).

După Revoluție publică poezie și articole politice în reviste din țară (*Vatra*, *Familia*, *Steaua*, *Luceafărul*, *Viața Românească*, *Ramuri*, *Contrapunct*, *Nor Ghiank* ș.a.) și din exil (*Dialog* – München, *Galatea* – Königsbrunn, *Dorul* – Danemarca, *Lumea liberă românească* – New York, *New York Magazin*, *Asymetria* – Paris).

Între 1992 și 1993 inițiază și izbuteste realizarea unui Colocviu Internațional de Istoria Religiilor – «*Psychanodia*» – la Paris (Institut National de Langues et Civilisations Orientales – INALCO), în memoria lui Ioan Petru Culianu, asasinat de securitate. Creează în

---

¹ În chip de autobiografie politică sub totalitarism, a se consulta interviul-confesiune publicat în iulie 2014 pe situl calameo (<https://fr.calameo.com/books/003510201e41f859f1cfa>), din care un fragment apăruse în revista *Ararat* nr. 23-24 din decembrie 2007, pp. 13-14, sub titlul „Un conglomerat al durerii și dezgustului”.

² Vezi mai jos bibliografia selectivă.

mai 2005 asociația “Les Amis de I.P. Couliano” al cărei președinte este, și publică, sub auspiciile asociației, tomul I al Actelor colocviului « Psychanodia », în colaborare cu soția sa Dana Șișmanian. În locul proiectatului tom II, preferă lansarea unui periodic de istoria religiilor *Les cahiers «Psychanodia»*, al cărui prim număr apare în 2011.

Între 1997 și 1999 publică la editura “Arhipelag” din Târgu Mureș cele trei volume ale *Tripticului*, a cărui versiune unificată și definitivată va vedea lumina tiparului în 2001, la editura “Cartea Românească”. Din 2003 și pînă în prezent volumele de poezie apar în ritm anual, aparținînd mai multor cicluri: “hexalogia” *Migrenelor*, din care ultima parte, a șasea, este încă în curs, avînd mai multe volume, ciclul *Absențe*, care se încheie cu al cincilea volum, în fine, ultimul ciclu, *Neștiute*, încheiat în 2018. În 2019 publică în fine, după multe ezitări, *Menuetul menestrelului morbid* (editura ΦΩΣ – Les Amis de I. P. Couliano), cu “Cîteva gînduri preliminară” ale autorului. Pentru volumele apărute ulterior (în principal *Letala lunii*) vezi Bibliografia.

Începînd cu 2012, poeme traduse în franceză de soția sa, Dana Șișmanian, apar regulat în reviste francofone de poezie și pe situri literare pe Internet, ca și în antologii și volume colective publicate în Franța. De asemeni, traduceri în germană și engleză au fost publicate în reviste și antologii.

În fine, primul volum personal în traducere franceză a apărut în 2014 (*Fenêtre avec esseulement*), al doilea, în 2016 (*Le sang de la ville*); al treilea, *Les non-êtres imaginaires. Poème dramatique*, al cărui titlu evocă *Les êtres imaginaires* de Jorge Luis Borges, din care se și inspiră, și care reprezintă versiunea franceză a *Migrenelor VI*, a apărut în martie 2020 (toate trei, la editura L’Harmattan).

Anul 2021 se dovedește deosebit de rodnic pentru publicațiile în franceză, de vreme ce văd lumina tiparului *Mi-graines*, volum tradus de Dana Shishmanian și revăzut de autor, la Échappée Belle Éditions, cu o prefață, tradusă din română, aparținînd criticului Dan Cristea, și *Orphée lunaire*, conținînd poeme traduse de Dana Shishmanian și de asemeni revăzute de autor, la editura L’Harmattan, cu un preambul de Dana Shishmanian.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

Eseuri și studii

„Analiza literară”, în *Leviathan* nr. 4/2023, nr. 1/2024 (studiu axat pe romanul *Cel mai iubit dintre pămînteni* de Marin Preda, dezvoltat recent pornind de la un vechi articol din care un fragment apăruse în *Luceafărul*, XXIII/37, 13 sept. 1980, p. 3, sub titlul: „Proză și luciditate”).

„Topos și Rit în opera lui Mihail Sadoveanu”, în *Steaua*, anul 31, 1980, nr. 11, pp. 4-6.

„Ciudatele farse și zadarnicele melancolii ale diaconului Creangă”, în *Steaua*, anul 32, 1981, nr. 2, pp. 22-24.

„Metaforă culinară și spirit carnavalesc la George Călinescu”, în *Steaua*, anul 32, 1981, nr. 7, pp. 8-10.

„Pe marginea unei cărți despre George Călinescu”, în *Familia*, 33 (1997), nr. 10-11, pp. 58-64. Reluat în *Les cahiers «Psychanodia»* (n° 3 / Mai-Juillet 2022): *Écrits critiques et politiques (1980-2022)*: online, pe situl personal, secțiunea [Publications communes](#).

„Le Nombre et son Ombre. Cosmodicée et cosmogénie dans le Veda et dans la Gnose”, în *Orientalia Lovaniensia Periodica*, no. 16 (1985), pp. 205-235; no. 17 (1986), pp. 169-207.

„Le Nombre et son Ombre (Résumé)” (în ciuda titlului e vorba de un text independent de precedentul și redactat în engleză), în *Neoplatonism and Gnosticism*, edited by Richard T. Wallis, associate editor Jay Bregman, State University of New York, 1992, pp. 351-380.

„L’Orientalisme au Carrefour. Réflexions en marge d’une «Nouvelle politique de l’Orientalisme»”, în *Orientalia Lovaniensia Periodica*, no. 24 (1993), pp. 251-277.

„Sémiologie et Ontologie. Quelques observations méthodologiques à partir d’une «spectroscopie» de l’*Apocryphon de Jean*”, în *Orientalia Lovaniensia Periodica*, no. 25 (1994), pp. 143-167; no. 26 (1995), pp. 51-76.

„Sergiu Al-George e il suo contributo all’indianistica romana contemporanea”, în *La rinascenza orientale nel pensiero europeo. Pionieri lungo tre secoli*, ed. Grazia Marchiano, Istituti Editoriali e Poligrafici Internazionali, Pisa-Roma, 1996, pp. 201-235.

„Sergiu Al-George – l’abstracteur de la forme”, în *Orientalia Lovaniensia Periodica*, nr. 27, 1996, pp. 207-238.

„Sergiu Al-George – deschizătorul formei”, în *Vatra*, nr. 6/1998, pp. 92-95 ; nr. 7/1998, pp. 60-64 ; nr. 8/1998, pp. 53-56 (*Semne*).

Ascension et hypostases initiatiques de l’âme. Mystique et eschatologie à travers les traditions religieuses, editura ΦΩΣ (Les Amis de I. P. Couliano), 2006, volum colectiv de studii reprezentând Actele Colocviului internațional de istoria religiilor „Psychanodia”, în colaborare cu Dana Shishmanian.

În acest volum, studiul: „Dédoublément, chute et salut dans le Veda et dans la Gnose”, pp. 149-237: online pe situl personal, section [Publications communes](#).

Les cahiers «Psychanodia» (n° 1 / Mai 2011), editura ΦΩΣ (Les Amis de I. P. Couliano), publicație periodică editată în colaborare cu Dana Shishmanian.

În acest număr, studiul: „Les sept transgressions de Ioan Petru Culianu”, pp. 9-129, precum și interviuri și discuții din sfera colocviului „Psychanodia”: online pe situl personal, section [Publications communes](#). Studiul „La huitième transgression de Ioan Petru Culianu: la transgression méthodologique” e în pregătire.

„Eminescu restituît: O "versiune integrală" a Luceafărului” (în colaborare cu Dana Șişmanian), în *Vatra*, 1-2/2018, pp. 15-22; online pe situl personal, section [Publications communes](#).

Les cahiers «Psychanodia» (n° 2 / Avril-Mai 2021): „Trei crime de stat: Mihai Eminescu, Nicolae Labiș, Marin Preda”, online pe situl personal, section [Publications communes](#) (cu rezumate în franceză, redactate de Dana Shishmanian).

Les cahiers «Psychanodia» (n° 3 / Mai-Juillet 2022): *Totalitarisme et littérature (I). Écrits critiques et politiques (1980-2022)*. Anthologie de textes en roumain et en français par Ara Alexandre Shishmanian & Dana Shishmanian: en ligne sur le site personel, section [Publications communes](#).

Les cahiers «Psychanodia» (n° 4 / Juin 2023): *Totalitarisme et littérature (II). Une nouvelle synthèse sur les crimes d’État en Roumanie* : en ligne sur le site personel, section [Publications communes](#).

Les cahiers «Psychanodia» (n° 5 / Septembre 2023): Carnete de idei (I-V). Série “Journal d’idées” n° 1: en ligne sur le site personel, section [Publications communes](#).

Les cahiers «Psychanodia» (n° 6 / Septembre 2023): Carnete de idei (VI-X). Série “Journal d’idées” n° 1: en ligne sur le site personel, section [Publications communes](#).

Poezie – volume personale

În română:

Triptic 1. Priviri, editura Arhipelag, Târgu-Mureș, 1997.

Triptic 2. Ochiul orb, editura Arhipelag, Târgu-Mureș, 1998.

Triptic 3. Tireziada, editura Arhipelag, Târgu-Mureș, 1999.

Triptic: Priviri, Ochiul orb, Tireziada, editura Cartea Românească, București, 2001 (cu o prezentare de Dan Cristea).

Migrene I-II-III, editura Cartea Românească, București, 2003-2005. Volumul II cu o postfață de Dan Cristea, pp. 113-118; voll. I și III cu prezentări de același critic.

Migrene IV, editura Paralela 45, 2007.

Migrene V, VIa, VIδ, editura Ramuri, 2007, 2016, 2017.

Absențe I-II-III-IV, editura Ramuri, 2009-2012.

Absențe V, editura ΦΩΣ (Les Amis de I. P. Couliano), 2021. Cu o prezentare de Sonia Elvireanu.

Neștiute I-II-III-IV, editura Ramuri, 2012, 2014, 2015, 2018.

Neștiute V (ultimul din ciclul), editura ΦΩΣ (Les Amis de I. P. Couliano), 2018 (cu un cuvânt de Dumitru Radu Popa).

Menuetul menestrelului morbid, editura ΦΩΣ (Les Amis de I. P. Couliano), 2019 (cu “Cîteva gânduri preliminare” ale autorului).

[*Staze și enstaze*](#), 2021, auto-editare online pe situl personal.

[*Zdrențe I*](#), 2022, auto-editare online pe situl personal.

[*Zdrențe II*](#), 2023, auto-editare online pe situl personal.

[*Onirice I*](#) (2022), auto-editare online pe situl personal.

Letala lunii, editura ΦΩΣ (Les Amis de I. P. Couliano), 2022 (cu o prefață de Dana Shishmanian).

Volumele precedente publicate în română sînt pe cale de a fi puse, rînd pe rînd, pe [situl personal](#) (deja disponibile: [*Triptic*](#), [*Menuetul menestrelului morbid*](#), [*Absențe V*](#), [*Neștiute V*](#)).

În franceză:

[*Fenêtre avec esseulement*](#), poèmes sélectionnés et traduits en français par Dana Shishmanian, éditions L’Harmattan, Paris, 2014 (collection Accent tonique).

[*Le sang de la ville*](#), poèmes sélectionnés et traduits en français par Dana Shishmanian, éditions L’Harmattan, Paris, 2016 (collection Accent tonique).

[*Les non-êtres imaginaires. Poème dramatique*](#), traduit par Dana et Ara Alexandre Shishmanian, éditions L’Harmattan, Paris, 2020 (collection Accent tonique). “En guise de préface” par Dana Shishmanian.

[*Orphée lunaire*](#), traduit par Dana Shishmanian, revu par l’auteur, L’Harmattan, 2021 (préambule de Dana Shishmanian).

[*Mi-graines*](#), traduit par Dana Shishmanian, revu par l’auteur, Échappée Belle édition, 2021 (préface de Dan Cristea).

Poezie – în antologii și reviste

Antologii

Dieter Schlesak, *Gefährliche Serpentinaen. Rumänische Lyrik der Gegenwart*, Edition Druckhaus 1998, p. 211 (din *Priviri*).

L'éveil du myosotis, Les Éditions du Net, Paris, 2014, éditée par Jean-Pierre Béchu et Marguerite Chamon, pp. 396-399.

Les poètes et le cosmique, Les Éditions du Net, Paris, 2015, éditée par Jean-Pierre Béchu et Marguerite Chamon, pp. 170-171.

Les Poètes, l'Eau, et le Feu, Les Éditions du Net, Paris, 2017, éditée par Jean-Pierre Béchu et Marguerite Chamon, pp. 200-201.

Anthologie de l'émerveillement, Les Éditions du Net, Paris, 2021, éditée par Jean-Pierre Béchu et Marguerite Chamon, p. 116.

Anthologie de l'émerveillement. Tome 2, Les Éditions du Net, Paris, 2023, éditée par Jean-Pierre Béchu et Marguerite Chamon, p. 130.

D'écriture en écriture, Paris, 2015, 3e tome de l'anthologie des auteurs de la Gazette de la Lucarne, pp. 375-377.

Anthologie poétique de Flammes Vives 2016, volume 1, mai 2016, pp. 135-136 ; volume 3, novembre 2016, pp. 113-115.

Apariții recente în reviste românești

Poezia (2/2018, 3/2021), *Luceafărul* (6/2018, 10/2020, 1/2022), *Discobolul* (nr 4/2018, 3/2020, 1/2023), *Convorbiri literare* (nr 2/2021, 2/2022), *Vatra* (3-4/2019, 10-11/2020, 3-4/2022, 9/2023), *Bucovina literară* (1-2-3/2019, 7-8-9/2020, 7-8-9 2021), *Ararat online* (7/2020, 12/2021, 2-8-12/2022, 12/2023), *Euphorion* (nr 3/2021, 3/2022), *Leviathan* (nr. 4/2020, 4/2021, 2-3-4/2022, 1-2/2023, 1/2024), *Itaca – Dublin* (nr 4/2021, 1-2-3/2022, 1-2/2023, 4/2023).

Apariții în reviste străine

Editate: *Poésie/première* (2018, 2020,), *À l'index* (2017), *Intervention à Haute Voix* (2018), *Concerto pour marées et silence, revue* (2020, 2023), *Poésie/première* (n° 82/2022), *Les amis de Thalie* (n°s 115-116-118/2023), *Nouveaux délits* (n° 74/2023), *Diérèse* (n° 87/2023), *Traversées* (n°103/2023).

Online: *Gazette de la Lucarne des écrivains* (2013), *Le capital des mots* (2014, 2016, 2020), *Le Temporel*, *La toile de l'Un*, *Ragazine*, *Le Pan poétique des muses* (2017), *Recours au poème* (2016, 2019, 2021, 2022), *La Levure littéraire* (2018), *Poésie pour tous* (2014, ... 2022), *Franco-polis* (2013, 2015, 2017, 2018, 2020, 2021, 2022, 2023), *Atelier* (Italie, dec. 2021).